

Çeşitli Obsesif Kompulsif Belirtilerin, İş ve İlişki Doyumu İle Sosyo-Demografik Etkenler Bağlamında İncelenmesi

Investigation of Various Obsessive Compulsive Symptoms in the Context of Job and Relationship Satisfaction and Socio-Demographic Factors

Büşra İDİK^a Alper KARSLI^b

^aKlinik Psikolog, busraaslanidik@gmail.com

^bAfyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü, temelalperkarqli@gmail.com

MAKALE BİLGİSİ

ÖZET

Anahtar Kelimeler:

Obsesif kompulsif bozukluk
obsesif kompulsif belirtiler
iş doyumu
ilişki doyumu

Gönderilme Tarihi 25 Ağustos 2023
Revizyon Tarihi 21 Haziran 2024
Kabul Tarihi 25 Haziran 2024

Makale Kategorisi:
Araştırma Makalesi

Amaç – Bu çalışmada temel amaç, obsesif kompulsif bozukluk (OKB) belirtilerinin, ilişki ve iş doyumu ile ilişkisini incelemektir. İkinci amaç ise, çeşitli sosyo-demografik değişkenlerin, obsesif kompulsif belirtiler ile ilişki ve iş doyumu açısından farklılık gösterip göstermediği saptamaktır.

Yöntem – Çalışmanın örneklemini 190 kadın ve 190 erkek olmak üzere yaşları 18-45 arasında değişen 380 katılımcı oluşturmaktadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak Sosyodemografik Bilgi Formu, Maudsley Obsesif Kompulsif Soru Listesi, İlişki Doyumu Ölçeği ile Minnesota İş Doyum Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi için SPSS 21 paket programı kullanılmıştır.

Bulgular – OKB bulguları ile iş doyumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiş, ancak OKB belirtileri ile ilişki doyumu arasında negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. İş ve ilişki doyumu arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur. Sosyo-demografik bulgular açısından, yaş değişkeni, sadece OKB belirti skorlarına göre farklılık gösterirken, katılımcıların eğitim ve mesleki durumu ile hem OKB belirti düzeylerine hem de iş doyumuna göre bakımından farklılaşmaktadır. Ek olarak, profesyonel ve profesyonel olmayan meslek grubundakilerin, yarı profesyonel meslek grubundakilere göre iş doyum düzeyinin anlamlı ölçüde yüksektir.

Tartışma – Bulgularımız genel anlamda iş doyumu ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin geçişken olduğunu göstermiştir. Böylece, iş doyumunun yaşam doyumunu artırarak bireyin yaşamının belirli bir boyutundaki doyumun yaşamın diğer boyutlarına doğru da yayılacağını öne süren saçılma (spillover) modeli desteklenmiştir. Sosyo-demografik bulgular ise ilgili literatür kapsamında tartışılmıştır.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Obsessive compulsive disorder
Obsessive compulsive symptoms
job satisfaction
relationship satisfaction

Received 25 August 2023
Revised 21 June 2024
Accepted 25 June 2024

Article Classification:
Research Article

Purpose – The main purpose of this study is to examine the relationship between obsessive compulsive disorder (OCD) symptoms and their relationship and job satisfaction. The second aim is to determine whether various socio-demographic variables differ in terms of obsessive compulsive symptoms and job satisfaction.

Design/methodology/approach – The sample of the study consists of 380 participants, 190 women and 190 men, aged between 18-45. Sociodemographic Information Form, Maudsley Obsessive Compulsive Questionnaire, Relationship Satisfaction Scale and Minnesota Job Satisfaction Scale were used as data collection tools in the study. SPSS 21 package program was used for data analysis.

Findings – While no significant relationship was found between OCD symptoms and job satisfaction, a negative relationship was found between OCD symptoms and relationship satisfaction. There is a significant and positive relationship between job and relationship satisfaction. In terms of sociodemographic findings, while the age variable differs only according to OCD symptom scores, it differs according to the educational and occupational status of the participants, both OCD symptom levels and job satisfaction. In addition, job satisfaction levels of those in professional and non-professional occupational groups are significantly higher than those in semi-professional occupations.

Discussion – Our findings support the spillover model, which suggests that the relationship between job satisfaction and life satisfaction is transitive in general. Thus, the spill-over model, which argues that job satisfaction will increase life satisfaction, and that the satisfaction in a certain dimension of an individual's life will spread to other dimensions of life, has been supported. Socio-demographic findings are discussed within the scope of the relevant literature.

Önerilen Atıf/Suggested Citation

İdik, B., Karşlı, A. (2024). Çeşitli Obsesif Kompulsif Belirtilerin, İş ve İlişki Doyumu İle Sosyo-Demografik Etkenler Bağlamında İncelenmesi, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 16 (2), 635-654.

1. Giriş

Obsesyon, strese yol açan birtakım tekrarlayıcı düşünceler, kompulsiyon ise obsesyon sonucunda yaşanan anksiyetenin yol açtığı olumsuz etkilerin azaltılması için ortaya çıkan tekrarlayıcı davranışlar, düşünceler ya da imgeler olarak tanımlanabilir (Abay ve ark., 2010). Bloch ve ark.'na göre (2008) obsesyonlar kontrol edilemez, ısrarcıdır ve istem dışıdır. Obsesyonların şiddeti çok yüksek olduğunda bireylerin gündelik yaşamındaki görev ve sorumlulukları engellenmektedir. Bu bağlamda, literatürdeki bulgular, OKB'li bireylerin yaşam kalitesinin düşük olduğuna ve ailevi, mesleki ve sosyal yaşantılarda işlevselliğinin önemli ölçüde azaldığına işaret etmektedir (Fontenelle ve ark., 2010; Kıvrıkcık ve ark., 2005). Ayrıca, araştırmalar, OKB'li bireylerin sağlıklı nüfusa göre evlilik oranlarının da daha düşük oranda olduğunu göstermektedir (Leon ve ark., 1995; Koran 2000). Yakın ilişki kurma, sürdürmede güçlük ve kronik cinsel uyumsuzluk halinin de bu durum üzerinde önemli etkisinin olduğu öne sürülmektedir (Steketee, 1997). Bu bağlamda, OKB belirtileri, sosyal işlevselliği büyük oranda azaltarak evlilik/ilişki uyumunu ciddi düzeyde bozmaktadır (Thompson-Hollands ve ark., 2014; Waters ve Barrett, 2000). Nitekim, Abbey ve ark.'nın (2007) bir araştırmasında obsesyonların şiddetinin yakınlık, ilişki doyumu ve kendini ifade etme ile negatif yönde ilişkili olduğu gösterilmiştir.

OKB'li bireylerin yaşamında sorunlu hale gelen bir diğer sosyal ilişki mecrası ise iş hayatıdır. İş kavramı, insanların yaşamını devam ettirebilmesi, toplumda saygınlık kazanarak, hayat şartlarını iyileştirebilmesi için gerekli olan etkinlik olarak tanımlanabilir (Şahin, 2013). Bu minvalde, iş doyumu kavramı ise bireylerin işine yönelik tutumlarını ifade etmektedir (Peterson, 2003). İnsanların günlük yaşamının önemli bir bölümü iş ortamında geçmektedir, bu nedenle işyerinde yaşanan her türlü olay, yaşamın her boyutunu doğrudan etkileyebilmektedir (Diener, 2000). OKB ile iş performansı ve doyumu arasındaki çalışmalar, çelişkili bulgular doğurmaktadır. Mesela, Saphiro'ya (2017) göre, OKB'li bireylerin aşırı detaycı olmalarının ve kuralların varlığı zaman zaman iş hayatı ve performanslarını olumlu etkilese de, Beşiroğlu ve ark.'nın. (2008) araştırmasında ise OKB'nin bireylerin mesleki, sosyal ve aile yaşantılarını olumsuz anlamda etkilediğini bildirilmiştir. Genel olarak ifade etmek gerekirse, literatürde OKB'li kişilerle sağlıklı kişilerin yaşam kalitesi, ruhsal ve sosyal ilişki düzeylerini karşılaştıran çalışmaların sonuçları OKB'li bireylerin yaşam kalitesinin, ruhsal ve sosyal ilişki düzeyinin sağlıklı bireylere göre belirgin düzeyde düşük olduğuna işaret etmektedir (Beşiroğlu ve ark., 2008; Korkmaz, 2012).

Yaşamdan alınan doyum bir bütün olarak ele alındığında, aslında, iş, aile, arkadaş ve romantik ilişkilerden alınan doyumla bağlantılı olduğu bilinmektedir. Bu bağlamda sosyal ilişkilerden doyum almayan bireylerin, yaşam doyumlarının da düşük olması beklenmektedir (Görgünbaran, 2008). Nitekim, Lewinsohn ve ark.'nın (1991) araştırmasında yaşam doyumu ve kalitesinin, sosyal destek almayla ilişki içerisinde olduğu gösterilmiştir. Buna göre, sosyal destek alınabilecek kişilerin güvenilir algılanması ve becerilerinin yüksek olduğu inancı, destek sağlayan kişilerin yaşam ve ilişki doyumunu olumlu olarak etkilemektedir. Bu nedenle yaşam doyumu ve ilişki doyumunun birbirinden bağımsız olarak değerlendirilmemesi gerektiği belirtilmektedir. Nitekim, saçılma (spill-over) modeli gibi kuramsal yaklaşımlar bağlamında ele alındığında yaşamın herhangi bir boyutunda deneyimlenen düşük doyum oranının diğer boyutlardaki doyum düzeyini etkileyeceği düşünülmektedir (Adams, King ve King, 1996). Bu bağlamda, saçılma modeli ekseninde, obsesif kompulsif belirti gösteren bireylerde hem iş hem de ilişki boyutlarındaki doyum düzeyinin belirti göstermeyen bireylere göre daha düşük olacağı beklenmektedir. Öte yandan bölünme gibi yaklaşımlar iş doyumu ve yaşam doyumu arasında bağıntı olduğu fikrini reddederken, giderme kuramı yaklaşımı ise iş ve yaşam doyumları arasında bir tür doldur-boşalt ilişkisi olduğunu ve dolayısıyla yaşamın her iki alanındaki doyum düzeyinin birbiri ile negatif yönlü bir ilişki içerisinde olduğunu öne sürmektedir (Frone ve Copper, 1994). Nispeten daha yeni yaklaşımlar ise bilişsel faktörlerin ve çeşitli sosyo-demografik niteliklerin de iş ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide belirleyici olduklarını öne sürmektedir (Judge ve ark., 2001; Zhu, 2013) Bu bağlamda, mevcut çalışma, yaşam kalitesini oldukça etkileyen OKB semptomlarının, iş ve yaşam doyumu üzerine etkisini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda ilk amacımız, OKB belirtileri, iş doyumu ve ilişki doyumu arasındaki ilişki olup olmadığını ve çeşitli sosyo-demografik özelliklerin bu değişkenler üzerinden farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir.

2.Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli ve Hipotezler

Obsesif kompulsif bozukluk (OKB) belirtilerinin, ilişki ve iş doyumu ile ilişkisini belirlemek üzere mevcut çalışmada tanımlayıcı tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinde, iki ya da daha fazla sayıda değişkenin ilişkisinin tespit edilmesi amaçlanmaktadır (Karasar, 2002).

Temel hipotezler:

H1: OKB belirtileri ile iş ve ilişki doyumu arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki mevcuttur.

H2: İş ve ilişki doyumu arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur.

Alt hipotezler:

Cinsiyet değişkenine göre OKB, İlişki Doyumu, İç ve Dış Kaynaklı Doyum ile Genel İş Doyumu düzeyleri farklılık göstermektedir.

Yaş değişkenine göre OKB, İlişki Doyumu, İç ve Dış Kaynaklı Doyum ile Genel İş Doyumu düzeyleri farklılık göstermektedir.

Meslek değişkenine göre OKB, İlişki Doyumu, İç ve Dış Kaynaklı Doyum ile Genel İş Doyumu düzeyleri farklılık göstermektedir.

Eğitim değişkenine göre OKB, İlişki Doyumu, İç ve Dış Kaynaklı Doyum ile Genel İş Doyumu düzeyleri farklılık göstermektedir.

Medeni durum değişkenine göre OKB, İlişki Doyumu, İç ve Dış Kaynaklı Doyum ile Genel İş Doyumu düzeyleri farklılık göstermektedir.

Gelir düzeyi değişkenine göre OKB, İlişki Doyumu, İç ve Dış Kaynaklı Doyum ile Genel İş Doyumu düzeyleri farklılık göstermektedir.

2.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Kocaeli ili Gebze ilçe merkezinde çalışan yetişkin bireyler oluşturmaktadır. 2019 yılında, kadın ve erkek çalışan sayısı toplamda 213.166 (TÜİK, 2019) olarak verilmektedir. Bu rakam, çalışma evrenini oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem büyüklüğü hesaplanabilmesi için G*Power 3.1.9.7 paket programı (Erdfelder ve ark., 1996) kullanıldı. Buna göre, varyans analizi ve çift yönlü ilişki analizlerine bağlı olarak, 1.tip hata payı (α) = 0.05, etki büyüklüğü (effect size/f = 0.25 ve Power (1- β) = 0.95 olarak hesaplandığında örneklem büyüklüğü n = 252 olarak elde edildi. Bu bağlamda, zaman, maliyet ve mesafe gibi kısıtlardan araştırmaya olasılıksız (non-probability) tekniklerinden kolayda (convenient) örnekleme yolu tercih edilmiştir. Bu doğrultuda minimum örneklem sayısının üzerinde bir örneklem sayısına ulaşılmaya çalışılmış, Ekim 2019-Aralık 2019 tarihleri arasında, 420 gönüllü katılımcılarla araştırma tamamlanmıştır. İstatistiksel analizlere uygun nitelikte olan 380 anket analizlere alınmıştır. Araştırma örnekleminin, evreni temsil etme yeteneğine sahip olduğu anlaşılmaktadır. Böylece, araştırma örneklemini, Gebze ilçe merkezinde ikamet eden ve kamu ve özel sektörde ücretli olarak çalışan 380 birey oluşturmaktadır. Çalışmanın veri toplama süreci, Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 30/09/20219 tarihli ve 131 sayılı alınan izinle gerçekleşmiştir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Yapılan bu çalışmada yazarlar tarafından oluşturulmuş Sosyodemografik Bilgi Formu ile Maudsley Obsesif Kompulsif Soru Listesi (Hodgson ve Rachman, 1977), İlişki Doyumu Ölçeği (Hendrick, 1988) ve Minnesota İş Doyum Ölçeği (Weiss ve ark., 1967) kullanılmıştır.

2.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Sosyodemografik Bilgi Formu araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Bu formda cinsiyet, yaş, meslek grubu, eğitim durumu, medeni durum ve gelir durumunu belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Meslek düzeyine ilişkin sınıflandırmalar Uluslararası Standart Meslek Tasnifine (International Standard Classification of Occupations/ISCO-88) göre yapılmıştır.

2.3.2. Maudsley Obsesif Kompulsif Soru Listesi

Maudsley Obsesif Kompulsif Soru Listesi, Obsesif Kompulsif Belirti düzeyini tespit edebilmek amacıyla Hodgson ve Rachman (1977; aktaran Erol ve Savaşır 1988) tarafından geliştirilmiştir. Dilimize uyarlaması Erol ve Savaşır (1988) tarafından yapılan Maudsley Obsesif Kompulsif Soru Listesi'ne orijinaline ek olarak 7 ruminasyon maddeleri eklenmiştir ve Maudsley Obsesif Kompulsif Soru Listesi'nin son halinde toplamda 37 madde bulunmaktadır. Soru listesine doğru-yanlış şeklinde cevap verilmektedir ve alınan puanlarda 0-37 arasında değişmektedir. Alınan puanların artması obsesif kompulsif belirtilerin arttığını göstermektedir. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin iç tutarlık katsayısı yeterli düzeyde bulunmuştur (Erol ve Savaşır, 1988). Bu çalışmada, Cronbach alfa katsayısı 0.87 olarak hesaplanmıştır.

2.3.3. İlişki Doyumu Ölçeği

İlişki Doyumu Ölçeği, romantik ilişki doyumunun düzeyini belirlemek amacıyla Hendrick (1988) tarafından geliştirilmiştir. Dilimize uyarlaması Cürun (2001) tarafından yapılmış olup, İlişki Doyumu Ölçeği'nde 7 madde bulunmaktadır. Maddelere 1-7 arasında puan verilmektedir, puanlamada 4 ve 7. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınan puanların artması ilişkim doyumunu düzeyinin de arttığını göstermektedir. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0,86 olarak belirlenmiştir (Cürun, 2001). Bu çalışmada, Cronbach alfa katsayısı 0.89 olarak hesaplanmıştır.

2.3.4. Minnesota İş Doyum Ölçeği

Minnesota İş Doyum Ölçeği çalışanların işten aldıkları memnuniyet düzeyini belirlemek amacıyla Weiss ve ark. (1967) tarafından geliştirilmiştir. Dilimize uyarlaması ise Baycan (1985) tarafından yapılmıştır. Minnesota İş Doyum Ölçeği'nin 20 maddesi bulunmaktadır ve maddelere 1-5 arası puan verilmektedir. Ölçekte iç ve dış kaynaklı doyum olmak üzere 2 alt boyut vardır. Minnesota İş Doyum Ölçeği'nden alınan puanlar iç kaynaklı doyum (1,2,3,4,7,8,9,10,11,15,19,20), dış kaynaklı doyum (5,6,12,13,14,16,17,18) ve madde puanlarının tamamının toplanmasıyla elde edilen genel doyum puanı hesaplanmaktadır. Genel doyum puanı hesaplanırken toplam puan 20'ye bölünmektedir. Elde edilen puanın 3'ten az olması düşük iş doyumuna işaret ederken, 3 puan ise nötr doyumunu, 3 puandan fazlası yüksek iş doyumunu ifade etmektedir. Bu çalışmada, Cronbach alfa katsayısı 0.92 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için SPSS 21 paket programı kullanılmıştır. Normallik testi sonucunda verilerin normal dağıldığı belirlenmiş, normal dağılımda yer alan Parametrik Testlerden olan "bağımsız örneklem t test ve "tek yönlü varyans analizi" (one-way ANOVA) testi kullanılmıştır. Obsesif kompulsif belirtilerin, ilişki ve iş doyumuyla ilişkisinin incelenmesi için ise Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Betimleyici İstatistik ve Korelasyon Bulguları

Katılımcıların 190'u kadın, 190'ı ise erkektir. 70 kişi 18-25, 130 kişi 26-30, 84 kişi 31-35, 54 kişi 36-40, 42 kişi ise 41-45 yaşları aralığındadır. 100 katılımcı, profesyonel olmayan meslek grubundayken (esnaf, işçi vb.), 87 kişi yarı profesyonel meslek grubunda (laborant, tekniker vb.), 193 kişi ise profesyonel meslek grubundadır (öğretmen, doktor, avukat ve beyaz yakalı çalışanlar). Katılımcılardan 10 kişi ilkököl, 12 kişi ortaokul, 59 kişi lise, 250 kişi lisans, 44 kişi yüksek lisans, 5 kişi ise doktora derecesine sahiptir. 165 kişi bekarken, 200 kişi evli, 15 kişi ise duldur. Asgari ücretin altında aile gelir düzeyine sahip olan 35 kişi, asgari ücret seviyesinde gelir düzeyine sahip 13 kişi, asgari ücretten %50 daha yüksek gelir düzeyine sahip 94 kişi, asgari ücretin %100'ünden daha yüksek gelir düzeyine sahip olan 238 kişi bulunmaktadır. Katılımcılara dair sosyodemografik veriler Tablo-1'de sunulmuştur.

Tablo 1-Katılımcıların Özellik Değişkenlerine İlişkin Dağılım

DEĞİŞKEN		Frekans	%
Cinsiyet	Kadın	190	50,0
	Erkek	190	50,0
Yaş	18-25	70	18,4
	26-30	130	34,2

	31-35	84	22,1
	36-40	54	14,2
	41-45	42	11,1
Meslek	Profesyonel Olmayan Meslek Grubu	100	26,3
	Yarı Profesyonel Meslek Grubu	87	22,9
	Profesyonel Meslek Grubu	193	50,8
Eğitim Durumu	İlkokul	10	2,6
	Ortaokul	12	3,2
	Lise	59	15,5
	Lisans	250	65,8
	Yüksek Lisans	44	11,6
	Doktora	5	1,3
Medeni Durum	Bekar	165	43,4
	Evli	200	52,6
	Dul/Boşanmış	15	3,9
Gelir Düzeyi	Asgari ücretin altında	35	9,2
	Asgari ücret düzeyinde	13	3,4
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	24,7
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	62,6

Tablo 2'de görülebileceği üzere, Maudsley Obsesif Kompulsif Soru Listesi ortalama puanının 13,64 (SS=6,93) olduğu, İlişki Doyumu Ölçeği'nden alınan ortalama puanın 35,40 (SS=10,51) olduğu belirlenmiştir. Öte yandan, Minnesota İş Doyum Ölçeği alt boyutlarından olan İç Kaynaklı Doyum ortalama puanının 3,71 (SS=0,73), Dış Kaynaklı Doyum ortalama puanının ise 3,34 (SS=0,91) olduğu belirlenirken, Minnesota İş Doyum Ölçeği'nden alınan toplam ortalama puanın ise 3,56 (SS=0,76) olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2- Ölçeklerden Alınan Puanlara İlişkin Veriler

Ölçekler	\bar{x}	SS	Min	Max
Maudsley Obsesif Kompulsif Soru Listesi	13,64	6,93	1,00	35,00
İlişki Doyumu Ölçeği	35,40	10,51	7,00	49,00
İç Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	3,71	0,73	1,00	5,00
Dış Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	3,34	0,91	1,00	5,00
Minnesota İş Doyum Ölçeği (Toplam)	3,56	0,76	1,00	5,00

Tablo 3'ten de anlaşılacağı üzere, obsesif belirtiler, ilişki ve iş doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi için sadece toplam puanlar üzerinden Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon işlemi gerçekleştirilmiştir. Bu işlem sonucunda elde edilen sonuçlara göre, OKB belirtileri ile ilişki doyumu arasında anlamlı ve negatif yönlü bir ilişki varken, iş doyumu arasında istatistiksel bir anlamlılık elde edilememiştir. Ancak beklenildiği üzere, ilişki doyumu ve iş doyumu arasında da anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki görülmektedir.

Tablo 3-Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler	1	2	3
1. Maudsley Obsesif Kompulsif Soru Listesi	-	- 0.11*	0.03 (n.s.)
2. İlişki Doyumu Ölçeği		-	0.21**
3. Minnesota İş Doyum Ölçeği (Toplam)			

Not: *p<0.05; **p<0.01 (two-tailed)

3.2. Çeşitli Sosyo-demografik Özelliklere göre OKB, İş ve İlişki Doyumu Analizleri

Tablo 4- Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının İncelenmesi

Değişken	Cinsiyet	Frekans	\bar{x}	SD	t	p
OKB	Kadın	190	13,39	6,48	-,717	,474
	Erkek	190	13,90	7,36		
İlişki Doyumu	Kadın	190	34,71	10,22	-1,275	,203

	Erkek	190	36,08	10,78		
İç Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	Kadın	190	3,69	,70	-,549	,583
	Erkek	190	3,73	,76		
Dış Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	Kadın	190	3,29	,87	-1,052	,293
	Erkek	190	3,39	,94		
İş Doyumu (Toplam)	Kadın	190	3,53	,72	-,824	,411
	Erkek	190	3,60	,79		

Katılımcıların OKB düzeyleri cinsiyet değişkeni üzerinden t-testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizin sonucunda cinsiyet değişkenine göre OKB düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($t_{(378)}=-,717;p>,05$). Yine aynı değişkene göre katılımcıların ilişki doyum düzeyleri de t-testi ile analiz edilmiştir. Ancak, yapılan analizin sonucunda cinsiyet değişkenine göre ilişki doyum düzeylerinin katılımcılar arasında anlamlı ölçüde farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($t_{(378)}=-1,275;p>,05$). Ayrıca, katılımcıların iç kaynaklı doyum düzeyleri de cinsiyet değişkenine bağlı olarak t-testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları iç kaynaklı doyum düzeylerinin cinsiyete bağlı olarak anlamlı ölçüde farklılık göstermediğine işaret etmektedir ($t_{(378)}=-,549;p>,05$). Yine aynı şekilde cinsiyet değişkeni üzerinden dış kaynaklı doyum düzeylerinin de anlamlı ölçüde farklılaşma arz etmediği tespit edilmiştir ($t_{(378)}=-1,052;p>,05$). Cinsiyet değişkeni bakımından iş doyum düzeylerinin de, aynı şekilde, anlamlı ölçüde farklılık göstermediği tespit edilmiş bulunmaktadır ($t_{(378)}=-,824;p>,05$).

Tablo 5-Yaş Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının İncelenmesi

Değişken	Yaş	Frekans	\bar{x}	SD	F	p
OKB	18-25	70	17,41	6,83	6,965	,000
	26-30	130	13,15	6,59		
	31-35	84	12,45	6,44		
	36-40	54	12,31	7,13		
	41-45	42	12,98	6,98		
İlişki Doyum	18-25	70	33,29	9,73	2,288	,059
	26-30	130	34,88	11,14		
	31-35	84	37,96	9,20		
	36-40	54	36,28	10,65		
	41-45	42	34,24	11,40		
İç Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	18-25	70	3,58	,831	1,199	,311
	26-30	130	3,69	,80		
	31-35	84	3,79	,66		
	36-40	54	3,83	,60		
	41-45	42	3,71	,61		
Dış Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	18-25	70	3,30	,94	,955	,432
	26-30	130	3,31	,98		
	31-35	84	3,48	,86		
	36-40	54	3,37	,80		
	41-45	42	3,17	,86		
İş Doyum (Toplam)	18-25	70	3,47	,83	,964	,427
	26-30	130	3,54	,83		
	31-35	84	3,67	,70		
	36-40	54	3,65	,64		
	41-45	42	3,49	,63		

Yaş değişkenine göre katılımcı bireylerin OKB düzeyleri tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiştir. Bu analiz sonuçlarına göre, yaş değişkenine göre OKB düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{(4-375)}=6,965; p<,05$). Gruplar arasındaki farkların tespiti için yapılan post-hoc analizler, varyans homojen olduğu için, Tukey testi ile gerçekleştirilmiştir. Buna göre yaşları 18-25 arasında değişen katılımcıların, yaşları 26-30, 31-35, 36-40 ve 41-45 arasında değişenlere göre OKB belirti düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu

saptanmıştır. Yaş değişkenine göre katılımcı bireylerin ilişki doyumu düzeyleri ise yine tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizin sonucunda yaş değişkenine göre ilişki doyumu düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F_{(4-375)}=2,288$; $p>,05$). Ayrıca, analiz sonuçları yaş değişkeni bağlamında iç kaynaklı doyum düzeyleri ($F_{(4-375)}=1,199$; $p>,05$), dış kaynaklı doyum düzeyleri ($F_{(4-375)}=,955$; $p>,05$) ve iş doyumu düzeylerinin anlamlı ölçüde bir farklılaşma göstermediğine işaret etmektedir ($F_{(4-375)}=,964$; $p>,05$).

Tablo 6-Meslek Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının İncelenmesi

Değişken	Meslek	Frekans	\bar{x}	SD	F	p
OKB	Profesyonel Olmayan Meslek Grubu	100	16,19	6,53	10,525	,000
	Yarı Profesyonel Meslek Grubu	87	13,55	7,19		
	Profesyonel Meslek Grubu	193	12,37	6,69		
İlişki Doyumu	Profesyonel Olmayan Meslek Grubu	100	33,74	10,56	1,803	,166
	Yarı Profesyonel Meslek Grubu	87	35,55	10,19		
	Profesyonel Meslek Grubu	193	36,19	10,59		
İç Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	Profesyonel Olmayan Meslek Grubu	100	3,78	,76	1,174	,310
	Yarı Profesyonel Meslek Grubu	87	3,62	,75		
	Profesyonel Meslek Grubu	193	3,72	,71		
Dış Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	Profesyonel Olmayan Meslek Grubu	100	3,41	,95	3,448	,033
	Yarı Profesyonel Meslek Grubu	87	3,11	1,00		
	Profesyonel Meslek Grubu	193	3,40	,83		
İş Doyumu (Toplam)	Profesyonel Olmayan Meslek Grubu	100	3,64	,79	2,198	,112
	Yarı Profesyonel Meslek Grubu	87	3,42	,80		
	Profesyonel Meslek Grubu	193	3,59	,71		

Meslek değişkenine göre de katılımcı bireylerin OKB düzeyleri tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizin sonucunda meslek değişkenine göre OKB düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{(2-377)}=6,965$; $p<,05$). Gruplar arasındaki olası farkların tespiti için post-hoc analizler, varyansın homojen dağılımına bağlı olarak, Tukey testi ile gerçekleştirilmiştir. Buna göre profesyonel olmayan meslek grubunda olanlarda, yarı profesyonel ve profesyonel meslek grubunda olanlara göre OKB düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir. Meslek değişkenine göre ise katılımcı bireylerin ilişki doyumu düzeyleri tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiş fakat yapılan analizin sonucunda meslek değişkenine göre ilişki doyumu düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F_{(2-377)}=1,803$; $p>,05$). Benzer biçimde, meslek değişkenine göre katılımcı bireylerin iç kaynaklı doyum düzeylerinin de anlamlı ölçüde farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F_{(2-377)}=1,174$; $p>,05$).

Öte yandan, meslek değişkenine göre katılımcı bireylerin dış kaynaklı doyum düzeyleri de tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiş ve yapılan bu analizin sonucunda meslek değişkenine göre dış kaynaklı doyum düzeylerinin de katılımcılar arasında anlamlı ölçüde farklılaşma gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{(2-377)}=3,448$; $p<,05$). Ancak, varyansın homojen dağılım göstermemesine bağlı olarak post-hoc analizler Games-Howell testi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Buna göre, profesyonel olmayan ve profesyonel meslek grubunda olanların, yarı profesyonel meslek grubunda olanlara göre dış kaynaklı doyum düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan, meslek değişkeni üzerinden katılımcı bireylerin iş doyumu düzeyleri de tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiştir ve yapılan analiz neticesinde meslek değişkenine göre iş doyumu düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F_{(2-377)}=2,198$; $p>,05$).

Tablo 7-Eğitim Durumu Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının İncelenmesi

Değişken	Eğitim Durumu	Frekans	\bar{x}	SD	F	p
OKB	İlkokul	10	13,60	6,29	3,306	,006
	Ortaokul	12	19,25	5,94		
	Lise	59	15,31	7,68		
	Lisans	250	13,30	6,72		
	Yüksek Lis.	44	12,43	6,70		

	Doktora	5	8,40	5,08		
İlişki Doyumu	İlkokul	10	36,00	10,83	,912	,473
	Ortaokul	12	35,08	13,10		
	Lise	59	34,14	10,55		
	Lisans	250	35,19	10,63		
	Yüksek Lis.	44	37,48	9,27		
	Doktora	5	41,80	5,89		
İç Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	İlkokul	10	3,50	,65	2,247	,049
	Ortaokul	12	3,97	,57		
	Lise	59	3,78	,66		
	Lisans	250	3,65	,75		
	Yüksek Lis.	44	3,99	,67		
	Doktora	5	3,70	1,22		
Dış Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	İlkokul	10	3,08	,74	2,131	,061
	Ortaokul	12	3,59	,97		
	Lise	59	3,36	,89		
	Lisans	250	3,27	,90		
	Yüksek Lis.	44	3,70	,87		
	Doktora	5	3,18	1,55		
İş Doyumu (Toplam)	İlkokul	10	3,33	,65	2,449	,033
	Ortaokul	12	3,82	,72		
	Lise	59	3,61	,70		
	Lisans	250	3,50	,76		
	Yüksek Lis.	44	3,87	,68		
	Doktora	5	3,49	1,32		

Eğitim durumu değişkeni bakımından da katılımcı bireylerin OKB düzeyleri tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiştir. Yapılan bu analizin sonucunda eğitim durumu değişkenine göre OKB düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F(5-374)=3,306$; $p<,05$). Gruplar arasındaki farkların tespiti için varyansın homojen dağılımına bağlı olarak post-hoc analizler Tukey testi kullanılarak gerçekleştirilmiş ve ortaokul mezunu olan katılımcıların, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunu olanlara göre OKB düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir. Öte yandan, eğitim durumu değişkenine göre katılımcıların ilişki doyumu düzeyleri tek yönlü varyans testi analiz edilmiş fakat yapılan analizin sonucunda eğitim durumu değişkenine göre ilişki doyumu düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($F(5-374)=,912$; $p>,05$).

Eğitim durumu değişkeni çerçevesinde katılımcı bireylerin iç kaynaklı doyum düzeyleri ise yine tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiştir. Yapılan bu analizin sonucunda eğitim durumu değişkenine göre iç kaynaklı doyum düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F(5-374)=2,247$; $p<,05$). Gruplar arasındaki farklılaşmalara ilişkin post-hoc analizler varyans homojenliği sağlandığından Tukey testi ile gerçekleştirilmiştir. Buna göre yüksek lisans mezunu olanların, lisans mezunu olanlara göre iç kaynaklı doyum düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir. Ancak, eğitim durumu değişkenine göre katılımcı bireylerin dış kaynaklı doyum düzeyleri tek yönlü varyans testi ile analiz edildiğinde dış kaynaklı doyum düzeylerinin eğitim düzeyi değişkenine bağlı olarak anlamlı ölçüde farklılaşmadığı görülmüştür ($F(4-375)=2,131$; $p>,05$).

Katılımcıların iş doyumu düzeyleri eğitim durumu değişkeni üzerinden tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizin sonucunda eğitim durumu değişkenine bağlı olarak iş doyumu düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılaşma gösterdiği tespit edilmiştir ($F(4-375)=2,449$; $p>,05$). Varyans homojenliği neticesinde post-hoc karşılaştırmalar Tukey testi ile gerçekleştirilmiştir. Buna göre, yüksek lisans mezunu olanların, lisans mezunu olanlara göre iş doyum düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8- Medeni Durum Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının İncelenmesi

Değişken	Medeni Durum	Frekans	\bar{x}	SD	F	p
OKB	Bekar	165	14,39	7,21	3,503	,031
	Evli	200	12,83	6,65		
	Dul/Boşanmış	15	16,33	6,22		
İlişki Doymu	Bekar	165	32,60	10,32	17,570	,000
	Evli	200	38,22	9,59		
	Dul/Boşanmış	15	28,60	13,52		
İç Kaynaklı Doym (İş Doymu)	Bekar	165	3,68	,81	1,229	,294
	Evli	200	3,72	,66		
	Dul/Boşanmış	15	3,98	,66		
Dış Kaynaklı Doym (İş Doymu)	Bekar	165	3,35	,97	,739	,478
	Evli	200	3,31	,85		
	Dul/Boşanmış	15	3,60	1,02		
İş Doymu (Toplam)	Bekar	165	3,55	,83	,980	,376
	Evli	200	3,56	,69		
	Dul/Boşanmış	15	3,83	,76		

Medeni durum değişkenine göre katılımcı bireylerin OKB düzeyleri de tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları medeni durum değişkenine göre OKB düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılaşma gösterdiğine işaret etmektedir ($F_{(2-377)}=3,503$; $p<,05$). LSD testi ile gerçekleştirilen post-hoc analiz sonuçları bekar olan katılımcıların, evli olanlara göre OKB düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğunu göstermektedir. Medeni durum değişkenine bağlı olarak katılımcıların ilişki doymu düzeyleri de tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiştir. Buna göre, medeni durum değişkenine göre ilişki doymu düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılık gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{(2-377)}=17,570$; $p<,05$). Varyans homojenliği sağlanamadığından post-hoc karşılaştırmalar Games-Howell testi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Post-hoc analizler neticesinde bekar olan katılımcıların, dul/boşanmış olan katılımcılara göre ilişki doymu düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca evli olan katılımcıların ise, hem bekar hem de dul/boşanmış durumdaki katılımcılara kıyasla, ilişki doymu düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 9- OKB, İlişki ve İş Doymu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Değişken	Gelir Düzeyi	Frekans	\bar{x}	SD	F	p
OKB	Asgari ücretin altında	35	18,11	7,34	8,210	,000
	Asgari ücret düzeyinde	13	15,46	4,70		
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	14,56	7,29		
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	12,53	6,51		
İlişki Doymu	Asgari ücretin altında	35	31,23	11,08	3,562	,014
	Asgari ücret düzeyinde	13	31,23	11,92		
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	34,76	10,11		
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	36,49	10,34		
İç Kaynaklı Doym (İş Doymu)	Asgari ücretin altında	35	3,48	,85	2,386	,069
	Asgari ücret düzeyinde	13	3,56	,63		
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	3,64	,75		
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	3,78	,70		
Dış Kaynaklı Doym (İş Doymu)	Asgari ücretin altında	35	2,90	,96	6,364	,000
	Asgari ücret düzeyinde	13	2,99	,88		
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	3,19	,93		
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	3,48	,86		
İş Doymu (Toplam)	Asgari ücretin altında	35	3,25	,84	4,434	,004
	Asgari ücret düzeyinde	13	3,33	,67		
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	3,46	,78		
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	3,66	,72		

Medeni durum değişkeni bakımından katılımcı bireylerin iç kaynaklı doyum düzeyleri tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiş ve medeni durum değişkenine göre iç kaynaklı doyum düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir ($F_{(2-377)}=1,229$; $p>,05$). Medeni durum değişkenine göre, aynı şekilde, değerlendirildiğinde katılımcıların dış kaynaklı doyum düzeylerinin de anlamlı ölçüde bir farklılaşma göstermediği tespit edilmiştir ($F_{(2-377)}=,739$; $p>,05$). Keza, yine medeni durum değişkeni üzerinden, katılımcıların iş doyumunu düzeyleri de tek yönlü varyans testi ile analiz edildiğine iş doyumunu düzeyleri arasında anlamlı ölçüde bir farklılaşma görülmediği tespit edilmiştir ($F_{(2-377)}=,739$; $p>,05$). Keza, yine medeni durum değişkeni üzerinden, katılımcıların iş doyumunu düzeyleri de tek yönlü varyans testi ile analiz edildiğine iş doyumunu düzeyleri arasında anlamlı ölçüde bir farklılaşma görülmediği tespit edilmiştir ($F_{(2-377)}=,980$; $p>,05$). OKB, ilişki ve iş doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon işleminden elde edilen sonuçlar şu şekildedir: OKB ile iç ile dış kaynaklı doyum ve iş doyumunu arasında anlamsız bir ilişki vardır. OKB ile ilişki doyumunu arasında negatif yönde bir ilişki vardır. İlişki doyumunu ile iç, dış kaynaklı doyum ve iş doyumunu arasında pozitif yönde ilişki bulunmaktadır.

Tablo 10-Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Ölçek Puanlarının İncelenmesi

Değişken	Gelir Düzeyi	Frekans	\bar{x}	SD	F	p
OKB	Asgari ücretin altında	35	18,11	7,34	8,210	,000
	Asgari ücret düzeyinde	13	15,46	4,70		
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	14,56	7,29		
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	12,53	6,51		
İlişki Doyumu	Asgari ücretin altında	35	31,23	11,08	3,562	,014
	Asgari ücret düzeyinde	13	31,23	11,92		
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	34,76	10,11		
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	36,49	10,34		
İç Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	Asgari ücretin altında	35	3,48	,85	2,386	,069
	Asgari ücret düzeyinde	13	3,56	,63		
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	3,64	,75		
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	3,78	,70		
Dış Kaynaklı Doyum (İş Doyumu)	Asgari ücretin altında	35	2,90	,96	6,364	,000
	Asgari ücret düzeyinde	13	2,99	,88		
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	3,19	,93		
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	3,48	,86		
İş Doyumu (Toplam)	Asgari ücretin altında	35	3,25	,84	4,434	,004
	Asgari ücret düzeyinde	13	3,33	,67		
	Asgari ücretin %50'sinden fazlası	94	3,46	,78		
	Asgari ücretin %100'ünden fazlası	238	3,66	,72		

Gelir düzeyi değişkenine göre de katılımcıların OKB düzeyleri tek yönlü varyans testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizin sonucunda gelir düzeyi değişkenine göre OKB düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılaşma gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{(3-376)}=8,210$; $p<,05$). Gruplar arasındaki farkların tespiti için varyanslar homojen dağıldığından Tukey testi uygulanmıştır. Buna göre, asgari ücretin altı gelire sahip olanların, asgari ücret ve asgari ücretten %50 daha fazla aylık gelire sahip olanlar ile asgari ücretin %100'ünden yüksek düzeyde gelire sahip olanlara göre OKB düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca, gelir düzeyi değişkenine göre katılımcı bireylerin ilişki doyumunu düzeyleri tek yönlü varyans testi ile incelendiğinde, gelir düzeyi değişkenine göre, ilişki doyumunu düzeylerinin de anlamlı ölçüde farklılaşma gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{(3-376)}=3,562$; $p<,05$). Tukey testi gerçekleştirilen post-hoc analizler asgari ücretin %100'ü ve üzeri gelire sahip olanların, asgari ücret altı gelire sahip olanlara göre ilişki doyum düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Öte yandan, gelir düzeyi değişkenine göre katılımcı bireylerin iç kaynaklı doyum düzeyleri tek yönlü varyans analizi ile incelendiğinde ise gelir düzeyi değişkenine göre iç kaynaklı doyum düzeylerinde anlamlı ölçüde bir farklılaşma görülmediği tespit edilmiştir ($F_{(3-376)}=2,386$; $p>,05$). Ancak, gelir düzeyi değişkenine göre katılımcıların dış kaynaklı doyum düzeyleri, yine tek yönlü varyans analizi ile test edildiğinde ise gelir düzeyi değişkenine göre dış kaynaklı doyum düzeylerinde anlamlı ölçüde bir farklılaşma meydana geldiği tespit edilmiştir ($F_{(3-376)}=6,364$; $p<,05$). Homojen varyans dağılımı neticesinde post-hoc karşılaştırmalar Tukey testi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Buna göre, asgari ücretin %100'ünden yüksek düzeyde gelire sahip olanların, asgari ücret ve altı gelire sahip olanlara göre dış kaynaklı doyum düzeylerinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Gelir düzeyi değişkenine bağlı olarak katılımcıların iş doyumunu düzeyleri tek yönlü varyans testi ile analiz edildiğinde ise gelir düzeyi değişkenine göre iş doyumunu düzeylerinin anlamlı ölçüde farklılaşma gösterdiği tespit edilmiştir ($F_{(3-376)}=4,434$; $p<,05$). Tukey testi ile yapılan post-hoc analizler neticesinde asgari ücretin %100'ü ve üzeri gelire sahip olanların, asgari ücret altı gelire sahip olanlara göre iş doyumunun anlamlı ölçüde yüksek olduğu anlaşılmıştır.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada ilk amacımız, OKB belirtileri, iş doyumunu ve ilişki doyumunu arasındaki ilişkiyi belirlemek ve bazı sosyo-demografik özelliklerin bu değişkenler üzerinden farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmektir. Bu bağlamda, ilk hipotezimiz kısmen desteklenmiştir. OKB bulguları ile iş doyumunu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiş, ancak ilişki doyumunu ile beklenildiği üzere negatif yönlü bir ilişki saptanmıştır. Yine beklenildiği üzere, iş ve ilişki doyumunu arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki mevcuttur.

Bulguları sırasıyla ele alacak olursak, OKB ile ilgili olarak, alanyazından farklı olarak bu çalışmada, iş doyumunu ve OKB semptomları arasında korelasyon tespit edilememiştir. Bunun bir nedeni, OKB belirtilerinin ortalamaya vurulduğunda, klinik anlamda yüksek düzeyde olmaması ve iş doyumuna etki eden bireysel, örgütsel ve toplumsal faktörlerin alanyazında yer alan çalışmaların temsil ettiği için daha farklı bir yapı arz ediyor olması olabilir. Nitekim, OKB ve iş doyumunu arasında alanyazında çelişkili bulgular mevcuttur. Mesela, Liu ve ark'nın. (2018) araştırmasında OKB ile iş doyumunu arasında negatif yönde korelasyon olduğunu saptanmış benzer şekilde, Kim ve Jang (2016), araştırmalarında iş doyumunun düşük olmasının OKB belirtilerini arttırdığını saptamışlardır. Öte yandan, bazı OKB'li çalışanların ayrıntılara fazlasıyla dikkat etmesi, kurallara aşırı uyum sağlaması ve mükemmeliyetçi tutumlarının, iş performanslarına olumlu yönde etki ettiğinde dair çalışmalar da mevcuttur (Costa ve ark., 2005). OKB'li çalışanlar, yöneticilerinin kendilerine verdiği görevleri yerine getirirken doyum sağlamakta ve ne yapılması, düşünülmesi veya hissedilmesi gerektiğinin sürekli olarak kendilerine hatırlatılmasından memnun olmaktadır. Hatta kendilerine emir verilerek uyarılmalarının, kendilerini daha rahat ve güvende hissetmelerine yol açabilmektedir (Saphiro, 2017). Ancak, burada, dikkat edilmesi gereken nokta, iş yerinde ve çalışma yaşamında da kurulan sosyal ilişkilerin yoğunluğudur. OKB semptomları, bireysel ve detaycı görev içeriklerinde başarıya neden olabilirken, iş arkadaşları, alt-üst ya da müşteri ilişkileri gerektiren görev tanımlarında sorunlara yol açabilmektedir.

Elbette, OKB yaşamayan çalışanlar da olumsuz, istenmedik pek çok düşünce, imge ve dürtülere sahip olabilir ve bazı durumlarda kaygı durumu tetiklenebilir, ancak OKB'den farklı olarak, "sağlıklı" çalışanlar, bu endişelere aşırı anlam yüklemeyebilir ve iş yerinde takılıp kalmazlar. OKB'li kişiler ise, bu obsesyonlara takılı kalır, oluşabilecek zararı veya olumsuz durumların yaşanmasını önleyebileceklerini düşünürler. Bu tür "engellemeye" dönük bu tip kalıplaşmış düşünce ve davranışlar zamanla, çalışanın işlevselliğini büyük oranda kaybetmesine neden olmaktadır (Veale and Wilson, 2005).

Çalışma hayatı, kuşkusuz homojen bir ilişki biçimi içermediği gibi oldukça stresli durumlara hazırlıklı olmayı gerektirir. Çalışanlar, işin niteliği gereği, acil toplantı ve kriz yönetimi, boşalan çalışan yerine geçici de olsa ikamet etme, uzayan mesailer gibi beklenmedik pek çok sorunla karşılaşabilirler. OKB'si olan bireylerin, strese girdiklerinde obsesyon ve kompülsiyonları artmakta, bu anlamda bu çalışanlar, kendilerinden beklenen performansını sergileyememekte ve kriz yönetiminde başarı göstermekte zorlanmaktadır. Genelde pek çok OKB'si olan çalışan bu nedenlerle, çalışma hayatını bırakmakta ya da bırakılmaktadır. Bu da onların bozukluklarının daha da artmasına yol açmaktadır. Bu nedenle, en örtük ve dışardan gözlenmesi ve tedavisi zor psikiyatrik bozukluklardan biri olan OKB'nin iş hayatındaki rolünün incelenmesi çok önemlidir.

Araştırmalar, OKB'li bireylerin, genel anlamda yaşam kalitesinin düşük olduğunu göstermektedir (Kıvırcık ve ark., 2005). İş hayatı yaşam kalitesinin en önemli belirleyicilerinden biridir. Çalışma hayatından alınan doyum, saçılma modelinden de anlaşılacağı üzere, tüm yaşam alanlarına sıçramakta ve bu alanların daha pozitif olmasını sağlamaktadır. Bu nedenle, OKB'nin iş ve çalışma hayatındaki yeri ve rolü ve diğer bozukluklardan farkının anlaşılması, tedavi açasından da kritik önem taşımaktadır.

Bir diğer bulgu, OKB belirtileri ile ilişki doyumunu arasında negatif yöndeki ilişkidir. Beklenildiği üzere, önceki araştırmalar, bu çalışma bulgumuzu desteklemektedir. Nitekim, OKB'li partnere/eşe sahip olan kişilerin, cinsel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmadığı ve eşlerinden gereken desteği alamadıkları, bu anlamda ilişkilerinden memnuniyet olma düzeylerinin düşük olduğu bilinmektedir (Jayakumar ve ark., 2002). Bu bağlamda, partnerlerin/eşlerin birbirlerinden beklentilerinin karşılanma düzeyinin düşük olması ve yoğun bir hayal kırıklığı ve endişe gibi duyguların yoğun olması, ilişki doyumunu olumsuz etkilemektedir (Markus ve Kitayama, 1991). Benzer şekilde, Abbey ve ark. (2007) bir araştırmasında obsesyonların şiddetinin, yakınlık, ilişki doyumunu ve kendini ifade etme becerileri ile negatif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ek olarak, OKB'li bireylerin, belirti göstermeyen bireylere göre fiziksel ve ruhsal sağlık alanı ile sosyal ilişki alanındaki puanlarının daha düşük olduğu tespit edilmiş olup, genel olarak sosyal ilişkilerinden aldığı doyum düzeyinin düşük olduğu anlaşılmaktadır (Beşiroğlu ve ark., 2008; Korkmaz, 2012; Zabun, 2012). OKB belirtilerinin varlığı, bireylerin yakınlık kurmasını, problem çözmeye becerilerini ve romantik ilişkilerini olumsuz yönde etkilemekte ve partnerinin OKB'li bireye destek vermek istememesi de ilişkinin algılanan kalitesinde azalmaya yol aarak, ilişkiden alınan doyumunu azaltmaktadır (Remmerswaal et al., 2016). Romantik ilişkilerin başlangıcında hislerin çelişmesi ve ilişkinin niteliğinin sorgulanması normal bir durum olarak karşılanmakla birlikte obsesyonların mevcudiyeti, bu normalliğin farklılaşmasına neden olmaktadır (Starcevic ve ark., 2012). İstem dışı gelişen düşünceler, yoğun biçimde anksiyeteye sebep olur ve bu anksiyeteyi kontrol edebilmek adına bireyler nötrleyici birtakım rahatlatıcı davranışlara-kompülsiyonlara- yönelirler. Bu kompulsif davranışlar, kısa vadede rahatlamaya, uzun dönemde ise obsesyonlarda artışa devam yol aar. Nihayetinde OKB'li kişinin, romantik ilişki içinde bulunduğu kişiden bağımsız, "gizli" bir dünyasının oluşumuna yol aar ve partnerini bu gizli dünyasına almak istemez. OKB belirtileri ve kompülsiyonları, eş zamanlı çok fazla vakit alır ve çiftin organizasyon, birlikte vakit geçirme gibi kaliteli zaman etkinliklerinin önüne geçer. Süreç içinde, OKB'li bireyin işlevselliği ve ilişki kalitesi azalır, terk edilme gibi kaygıları gelişir, bu kaygılar, partnere daha da bağımlı bir yapı geliştirmesine neden olur (Doron ve ark., 2012). Daha önceki araştırmalarca ortaya konmuş olan bu yıkıcı silsile ile kendi çalışmamızdan elde edilen bulguların paralel olduğu ifade edilebilir.

Ek olarak, bulgularımız ilişki doyumunu ile iş doyumunu arasında da pozitif yönde bir bağıntı olduğunu göstermektedir. Bu bulgu da saçılma modelini desteklemektedir. Romantik ilişki ile iş yaşamı birbirinden farklı alanlar değildir; iş yaşamındaki olumlu ya da olumsuz durumlar ilişkileri etkileyebileceği gibi ilişkiler de iş yaşamını etkilemektedir (Topgöl, 2016). Çalışmamıza paralel biçimde, literatürde ilişki doyumunu ile iş doyumunu arasında pozitif yönde bir ilişkiye işaret eden bulgular mevcuttur (Tezer, 1992). Örneğin, Sezer (2005) tarafından yapılan bir araştırmada herhangi bir işte ücretli olarak çalışmanın kadınların kendisini çevresine daha uyumlu hissetmelerini ve dolayısıyla aile ilişkilerinin de daha güçlü olmasını sağladığı belirlenmiştir. Nitekim, ilişki doyumunun artmasıyla birlikte özgüven ve yeterlik hissinde oluşan artışın iş doyumunda da artışa yol aaması beklenmektedir. Uşen ve Delen'in (2011) yapmuş oldukları bir araştırmada kadınların iş ve aile yaşamı arasında denge kurulabilmesinin kadınların çalışma hayatında önemli bir sorun olarak görüldüğünü, çalışarak elde edilecek gelirin yaşam kalitesini arttırmaya yetmeyeceğini düşünenlerin, yaşam kalitesini artırma imkanı olduğunda çalışabileceklerini ifade ettikleri belirlenmiştir. Mevcut çalışmada ise örnekleme oluşturan 190 kadının tamamı çalışmaktadır ve bu katılımcıların yaşam kalitelerini arttırabileceklerini düşündükleri ve iş-aile yaşamı dengesini kurabilmiş oldukları söylenebilir. Çerçi'nin (2015) araştırmasında iş doyumunu yüksek olanların, yaşam doyumunun da yüksek olduğunu ve yaşanabilecek sorunlar karşısında sorunları çözebilmek ve mutlu olabilmek için harekete geçebildiklerini belirlenmiştir. Yapılan bir başka araştırmada ise çalışan bireylerin benlik saygısı, fiziksel sağlık ve yaşam doyum düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir (Çilli ve ark., 2004). Literatürdeki bulgularda, ilişki doyumunu yüksek olmayan bireylerin yaşam kalitelerinin düşük olduğu (Görgünbaran, 2008) ve yaşam doyumunu ile kalitesi yüksek olan bireylerin sosyal becerilerinin de yüksek olduğunu ve hem özel hem de iş ilişkilerinden daha fazla zevk ve doyum aldıkları (Roberts, Lewinshon ve Seeley, 1991) görülmektedir. İlişki ya da iş yaşamında yaşanabilecek bir değişikliğin diğer değişkeni de etkileyeceği ifade edilmiş olup, iş doyumunu yüksek olanların ilişkilerinden de daha fazla doyum alacağı belirtilmiştir. Kumar and Sharma'da (2012) ilişki ve iş yaşamının

birbirini etkilediğini, sosyal becerisi yüksek olan bireylerin hem iş hem de ikili ilişki anlamında daha mutlu olduğunu belirtmişlerdir.

Çalışmanın sosyo-demografik özellikleri ile ilgili sonuçlarına gelinirse, içinde bulunulan yaş grubuna bağlı olarak OKB belirti düzeyinin 18-25 yaş diliminde yoğunlaştığı görülmektedir. Bu bulgu, alanyazın ile uyumludur. Nitekim, yapılan çeşitli araştırmalarda OKB belirtisi gösteren bireylerin üçte ikisinde belirtilerin 15 yaşından önce başladığı, erişkinlerde ise %30-50 arasında başlangıcının çocukluktan olduğu belirlenmiştir (Rapoport, 1990; Pauls, Alsobrook ve Goodman, 1995) OKB belirtilerinin üçte birinde belirtilerin 15 yaşından önce başladığını saptanmıştır. Usta ve ark. (2015) araştırmasında da yaş ile OKB görülme durumu arasında ilişki olduğunu, yaş arttıkça OKB görülme oranının azaldığını belirlemiştir. Bu durumun OKB'nin görülmesinde etkili olabilen sosyal çevre değişiminden kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu sonuçlar liseden sonra yeni bir çevreye uyum sağlamaya çalışan genç katılımcılarda OKB belirtilerinin tetiklenmesinin bir yansıması olabilir. Ayrıca, yaşı yüksek olanların kendi duygularını ve olumsuz deneyimlerini daha iyi yönetebilme becerilerine sahiptir ve anksiyete düzeyleri daha düşüktür. Bu durumun yaşanan belirtilerin düzeyini azalttığı düşünülebilir.

Çalışmamızın sonuçları, profesyonel olmayan meslek gruplarında yarı profesyonel ve profesyonel meslek gruplarında olanlara göre OKB düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğuna da işaret etmektedir. Literatüre bakıldığında bu konudaki bulguların değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Örneğin, Özsoylar, Sayın ve Candansayar'ın (2008) çalışmasında meslek ve çalışma durumuna göre OKB belirtilerinde farklılığın olmadığı belirlenmiştir. Öte yandan, Ayta'nın (2010) araştırmasında ise çalışmayan bireylerin OKB belirti düzeylerinin çalışanlara göre anlamlı ölçüde yüksek olduğunu belirlenmiştir. Sonuçları itibarıyla OKB belirtileri bireylerin mesleki işlevselliğini önemli ölçüde etkileyerek, yaşam doyumunu düşmesine neden olmaktadır (Beşiroğlu ve ark., 2008; Kıvırcık ve ark., 2005). Bu bağlamda belirtilmelidir ki, çalışmamızda literatürdeki tanımı çerçevesinde ele alınan profesyonel olmayan meslek grubu esnaf, işçi vb. yapılan işin eğitim sisteminde matbu bir karşılığı bulunmayan çeşitli meslekleri kapsarken, yarı profesyonel meslek grubu laborant, tekniker vb. icra yetkinliği bakımından orta öğretim/önlisans düzeyinde eğitim gerektiren meslekleri, profesyonel meslek grubu ise öğretmenlik, doktorluk veya avukatlık vb. icra yetkinliği bakımından lisans ve üstü eğitim düzeyini gerektiren meslek gruplarını kapsamaktadır. Mesleklerin profesyonelleşmesi, genel anlamda, düzenli bir çalışma hayatını, geliri ve diğer meslek gruplarına göre daha iyi bir statüyü göstermektedir. Profesyonel olmayan meslek grubu çalışanlarının iş koşullarının ve tanınmasının daha zorlu ve belirsiz olması, gelirin daha düşük olması ve daha çok çalışmak zorunda kalmalarına neden olabilmektedir. Yaşanılan bu zorlu durum geçimin sağlanabilmesi noktasında endişe yaşanmasına, iş doyumunun ve yaşam doyumunun düşmesine yol açmış olabilir.

Ayrıca, mevcut çalışmada elde edilen bulgular profesyonel ve profesyonel olmayan meslek grubundakilerin, yarı profesyonel meslek grubundakilere göre dış kaynaklı doyum düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğuna da işaret etmektedir. Diğer taraftan, örneğin, Nal ve Nal'ın (2018) araştırmasında ise dış kaynaklı doyumunun mesleki duruma göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. İş doyumunun ilişkili olduğu dışsal kaynaklar bağlamındaki durumlar incelendiğinde, ana hatları ile, teknik yardım, çalışma koşulları, yönetim ilişkileri, ücret, işletme politikaları ve yükselme imkanları gibi olanaklar olduğu görülmektedir (Koroğlu, 2012). Çalışmamızdaki katılımcıların ortalama puanları üzerinden incelendiğinde profesyonel olmayan meslek grubunun dış kaynaklı iş doyumunu ortalamasının 3,41 ve profesyonel olmayan meslek grubunun dış kaynaklı iş doyumunu ortalamasının 3,40 düzeyinde olduğu fakat yarı profesyonel meslek grubunun ortalamasının ise 3,11 olduğu görülmektedir. Baycan'a (1985) göre 3 üzeri alınan puanların genel olarak yüksek doyuma işaret ediyor olması ışığında tüm çalışma grubundaki katılımcıların dışsal kaynaklı iş doyumunun yüksek olduğu görülmekle birlikte, yine de belirtilmelidir ki, mevcut çalışmada yarı profesyonel meslek grubunda olanların diğerlerine göre dışsal kaynaklı iş doyumunu daha düşük bir düzeydedir. Bu durum, yarı profesyonel meslek grubunda (laborant, tekniker vb.) olan katılımcılarda diğer meslek grubundaki katılımcılara kıyasla çalışma koşulları, yönetim anlayışı, ücret, yükselme ve işletme politikaları gibi iş yeri/ortamı kaynaklı unsurlara ilişkin daha olumsuz bir algılama tarzının sonucu olabilir. Bu olasılık sonraki araştırmalarda spesifik olarak ele alınmalıdır.

Çalışmamızdan elde edilen bulgular, ayrıca, OKB düzeyinin eğitim seviyesi ile de yakından bağlantılı olduğunu göstermektedir. Buna göre, ortaokul mezunu olan katılımcıların, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunu olanlara kıyasla OKB düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu anlaşılmıştır. Diğer taraftan, literatürde yer alan araştırmalar eğitim seviyesi ve OKB düzeyi arasındaki ilişkiye yönelik çapraşık bulgular sunmaktadır. Örneğin, Şafak ve ark.'nın (2014) yaptığı bir araştırmada, benzer bulgulara ulaşan diğer bazı araştırmalarla birlikte (örn. Hwang ve Bermanzohn, 2001; Lysaker, Whitney ve Davis, 2006; Belene, 2007), eğitim düzeyi düştükçe OKB belirti düzeyinin arttığı saptanmakla birlikte başka bazı araştırmalarda ise eğitim durumu ile OKB belirtileri arasında ilişki olmadığı belirlenmiştir (Goodwin ve ark., 2002; Nechmad, Ratzoni ve Poyurovsky, 2003; Byerly ve ark., 2005; Lysaker, Whitney ve Davis, 2006; Poyurovsky, Fuchs ve Faragian, 2006). Ayrıca, psikiyatrik rahatsızlıkları olan sosyoekonomik statüsü düşük bireylerde, yardım arama ve sağlık hizmetlerini kullanma eğilimlerinin yetersiz olduğu saptanmıştır (Barker ve ark. 1990; Goodwin ve ark. 2002). Bu bağlamda, eğitim düzeyi yükseldikçe sağlık hizmeti kullanma eğiliminin arttığına yönelik bu tespitler mevcut çalışmadaki bulgulara uyarlandığında ortaokul mezunu katılımcılarda OKB belirti düzeyinin lise ve üstü düzeyde eğitim seviyesindeki katılımcılara göre daha yüksek olması katılımcıların eğitim düzeyi arttıkça gerekli durumlarda OKB ve/veya diğer psikiyatrik problemlere dönük olarak ruh sağlığı hizmetlerinden faydalanma oranındaki artış olasılığı üzerinden açıklanabilir.

Bulgularımız ayrıca yüksek lisans mezunu olanların, lisans mezunu olanlara göre iç kaynaklı doyum ile iş doyumunu düzeylerinin anlamlı ölçüde yüksek olduğuna da işaret etmektedir. Literatürdeki bulgular çerçevesinde değerlendirildiğinde, eğitim düzeyinin yükselmesi bireylerin özgüvenini arttırmasına bağlı olarak iş performansında artış sağlayabilmekte ve eğitim düzeyi arttıkça iş doyumunu düzeyinin de arttığı ifade edilmektedir (Karadağ, 2013). Baysal da (1995) eğitim düzeyi yükseldikçe iş doyumunun arttığını bildirmektedir. Yapılan araştırmada eğitim düzeyi düşük olan çalışanların, eğitim düzeyi yüksek olanlara göre iş doyumlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, eğitim düzeyi yüksek olanların, kendi kişiliğine ve formasyonuna uygun işlerde çalışması da iş doyumunu arttıran önemli bir unsur olarak görülmektedir (Sun, 2002). Her ne kadar eğitim düzeyinin artmasının iş doyumunu arttırdığı ifade edilse de literatürde çelişkili araştırmalar da mevcuttur. Örneğin, Sonakın (2010) ile Nal ve Nal'ın (2018) araştırmalarında eğitim durumuna göre iş doyumunun farklılık göstermemektedir. Yine de, literatürdeki bulgular genel olarak ele alındığında eğitim durumu, iş doyumunu etkileyen önemli bir unsur olarak görülmektedir (Crossman ve Haris, 2006).

Çalışmamızdan elde edilen bulgular, ayrıca, medeni durumun da OKB düzeyi üzerinde belirleyici olabileceğine işaret etmektedir. Bulgularımız ışığında, bekar olan katılımcıların, evli olanlara göre OKB düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Yapılan çeşitli araştırmalarda bekar bireylerin OKB puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Berman et al., 1995; Özdemir, Tükel ve Türksoy, 2000; Belene, 2007). Bu yöndeki araştırma sonuçları kendi bulgularımızla benzerlik göstermektedir. Stekete ve ark.'nın bir (1999) araştırmasında OKB'li bireyler medeni durumları üzerinden incelenerek, medeni durumun hastalığın gidişatında önemli bir belirleyici olmadığını fakat evli bireylerin iyileşme düzeyinde önemli bir artış olduğu saptanmıştır. Koran (2000) da OKB şiddetinin bireyin sosyal özelliklerine bağlı olarak değiştiğini bildirmektedir. OKB belirtileri, genelde saklanma eğilimindedir ve sosyal ilişkileri olumsuz etkileyen OKB, evlilik ve aile uyumsuzluğuna, ilişki doyumsuzluğu gibi sonuçlara yol açabilmektedir. Yapılan araştırmalarda OKB'li bireylerin sağlıklı nüfusa göre evlilik oranlarının da yaşanan hastalık yüzünden daha düşük olduğu tespit edilmiştir (Leon ve ark., 1995; Koran, 2000). OKB'lilerde evlilik oranının düşük olması cinsel deneyimin kısıtlı olması ve cinsel doyumsuzluklarla da ilişkili olduğu düşünülmüş olup, ilişki kurma ve sürdürmede güçlüğü de önemli etkisinin olduğu iddia edilmiştir (Stekete, 1997). Bu açıklamalar doğrultusunda bekar bireylerin belirti şiddetinin yüksek olmasına bağlı olarak evlenmekten kaçındıkları düşünülebilir. Ayrıca, evli olan bireylerin ise OKB belirtileri yaşasalar dahi eşlerinden aldığı duygusal destekle birlikte iyileşme süreçlerinin daha hızlı olduğu düşünülebilir.

Bulgularımız, evli olan bireylerin ilişki doyum düzeylerinin en yüksekken, en düşük ilişki doyum düzeyinin ise dul/boşanmış olanlara ait olduğunu göstermektedir. Yapılan önceki bazı araştırmalarda evli olanların evlilik uyumlarının dul/boşanmış olanlara göre anlamlı ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir (Erdoğan, 2018). Bir ilişkide olumsuz durumların yoğunlukta olması ilişkiden doyum alınmadığını gösterir (Hendrick and Hendrick, 1995). Nitekim, boşanmış/dul olanların ise boşanmaya sebep olabilecek düzeyde olumsuz ilişki

doyumuyla açıklanabilirken, eşin vefatı da bireyin olumsuz deneyimi sebebiyle yaşadığı ilişkiyi daha doyumsuz bir biçimde değerlendirmesine yol açıyor olabilir.

Çalışmamızdan elde edilen bulgular neticesinde asgari ücret altı gelire sahip olanların, asgari ücretin %50'si ve %100'ünden yüksek gelire sahip olanlara göre OKB düzeyinin anlamlı ölçüde yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Literatürde benzer gelir aralıklarını kullanan diğer araştırmalarda da gelir düzeyi ile OKB düzeyi arasındaki bağıntının anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir (Usta ve ark., 2015). Yine de literatürde, gelir düzeyi ile OKB arasında bağlantı olduğunu belirleyen çok fazla çalışma bulunmamakla birlikte (Heyman ve ark., 2003) yaygın bir bulgu olarak, OKB'nin genellikle gelir düzeyi düşük olanlarda görüldüğü belirtilmektedir (Regier, Narrow ve Rae, 1990; Johnson, 1993). Yapılan bir başka araştırmada ise gelir düzeyine göre OKB belirti düzeyinde farklılaşmanın olmadığı tespit edilmiştir (Abay ve ark., 2010). Gelir düzeyinin düşük olması, oldukça büyük bir stres kaynağıdır. Bireylerin yaşamına devam edebilmesi için gerekli olan temel ihtiyaçların karşılanmasında zorluk yaşanmasına, aile üyelerinin ihtiyaçlarının ertelenmesine neden olabilmekte, gereksinim duyulan ruh sağlığı hizmetini alamamasına ve yaşamını zenginleştiren çeşitli sosyal aktivitelere yer verilememesine yol açabilmektedir. Bu gibi durumlar ise bireylerin yaşayabileceği ruhsal rahatsızlıkların belirtilerinin daha belirgin ve şiddetli biçimde deneyimlenmesine sebep olabilir. Ayrıca gelir düzeyi düşük olanların ailelerinin de muhtemelen benzer bir ekonomik düzeyde olduğu düşünüldüğünde bu bireylerin çocukluk dönemlerindeki ihtiyaçlarının ihmal edilmiş olabileceği olasılığı da ayrıca ele alınması gereken, çarpan etkisi yaratan bir etmen olarak göz önünde bulundurulmalıdır.

Bulgularımız, gelir düzeyi bağlamında ele alındığında asgari ücretin %100'ü ve üzeri gelire sahip olanların, asgari ücretin altı gelire sahip olanlara göre ilişki doyum düzeylerinin de anlamlı seviyede yüksek olduğu görülmektedir. Erdinç'in (2018) araştırmasında geliri yüksek olanların, evlilik uyumlarının da yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatüre bakıldığında, gelir durumu arttıkça yaşam doyumunun genel anlamda arttığı anlaşılmaktadır (Diener ve Biswas-Diener 2002; Chow 2005; Paolini, Yanez ve Kelly, 2006; Gündoğar ve ark., 2007; Özgür, Babacan-Gümüş ve Durdu, 2010; Tuzgöl-Dost, 2010). Yine de, farklı bir bulgu olarak, Uzel (2015) tarafından yapılan bir çalışmada ise bireylerin evlilik doyumunun aylık gelire göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Bireylerin yaşam doyumlarının artması, yaşamın ilişki doyumunu boyutunu da kapsayacak biçimde, genel bir anlamda daha olumlu değerlendirilmesini sağlamaktadır. Ayrıca, gelir düzeyi yüksek olan bireylerin partnerinin ihtiyaçları ile kendi ihtiyaçlarını optimal bir şekilde karşılama imkanına sahip olduğu düşünülebilir. Maddi düzeyin düşük olması ise bireyin yaşamındaki en öncelikli amacın temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek olduğu noktası bağlamında maddi düzeydeki yetersizliklere bağlı olarak ilişki doyumunda düşüş yaşanması beklenen bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bulgularımız, asgari ücretin %100'ü ve üzeri gelire sahip olanların, asgari ücret ve altı gelire sahip olanlara göre dış kaynaklı doyum ile iş doyumlarının da anlamlı ölçüde yüksek olduğunu ortaya koymaktadır. Yüksek ücret, iş doyumunu artıran önemli bir unsur olduğu gibi çalışanların motivasyon düzeyini de artırmaktadır (Piyal, Çelen ve Şahin, 2000). Çalışanların aldığı ücretin dengeli olması da iş doyumunun sağlanması için önemli bir durumdur, zira, çalışanlar benzer işleri yaptığı kişilerle aldığı ücreti kıyaslamakta ve adaletsizlik olduğu düşüncesi iş doyumunda düşüşe neden olabilmektedir (Sevimli ve İşcan, 2005; Bozkurt ve Bozkurt, 2008). Bu bağlamda, alınan ücret iş doyumunun düzeyinin belirlenmesinde son derece önemlidir ve ücret algısı her çalışan için farklı anlamlar da ifade etmektedir. Alınan ücret, yaşamak için gerekli koşulların sağlanması için önemli bir araç olarak görülürken iş ve sosyal yaşamdaki yerin belirlenmesi için de önemli bir göstergedir. Ayrıca çalışanlarca ücret düzeyinin o işteki performansla eş değer oranda olması beklenmektedir; performansı yüksek olan çalışanlar, düşük maaş aldığında da bu durum iş doyumsuzluğuna yol açabilmektedir (Şahal, 2005). Çalışanların aldığı ücretin iki şekilde doyum sağlayacağını belirten Altan (2015), ilk olarak kişilerin yeteneklerine ve aldığı sorumlulukları yerine getirme düzeyine göre ücret alınmasının önemli olduğunu belirtmiştir. İkinci olarak ise ücret dağılımının adaletli olması gerektiği, aynı görev ve sorumluluğu sahip olanların maaş farklılıklarının olmasının doyumsuzluk yaratabileceğinden bahsedilmiştir. Maaşı düşük olan çalışanın zamanla işe karşı olumsuz tutum geliştirebileceği işi aksatabileceği, iş değiştirme ya da bırakma sürecine girebileceği ifade edilmiştir. Demir'in (2010) araştırmasında ise ücretin düşük olmasının, performans kaybına ve işin aksatılmasına neden olduğunu belirlemiştir. Bu durumun sonucunda ise iş doyumsuzluğu yaşanarak, işe bağlılık kaybedilebilmektedir. Kendi bulgularımız da asgari ücretin %100'ü ve üzeri gelire sahip olanların, asgari ücret ve altı gelire sahip olanlara göre dış kaynaklı doyum ile iş doyumunun anlamlı ölçüde yüksek olduğunu göstermektedir. İlk olarak yüksek ücrete sahip olanların

performansının karşılığını aldığı ve böylelikle iş doyumunun daha yüksek olduğu düşünülebilir. İkinci olarak ise asgari ücretin %100'ü ve üzeri gelire sahip olan kişilerin 238 kişi (%62,6) olmasının da bu grubun iş doyumunun asgari ücret ve altı gelire sahip olan 35 kişiden (%9,2) yüksek çıkmasında etkili olduğu ifade edilebilir.

Çalışmanın kısıtlılıkları doğrultusunda, daha sonra yapılacak araştırmalarda, örneklem grubu genişletilerek, farklı örneklemelerden yararlanılabilir. Ayrıca, çalışmamızda obsesif kompulsif belirtilerin ilişki ve iş doyumuyla ilişkisi incelenmiş olmakla birlikte, yine daha sonraki çalışmalarda, OKB'yi etkileyeceği düşünülen çocukluk çağı travmaları, ilişki doyumuna etki eden özgüven ve benlik saygısı ile iş doyumunu etkileyen bireysel ve örgütsel faktörler de ele alınmalıdır. Ayrıca, iş doyumunu, pek çok altboyutu kapsayan semsiye bir kavramdır. Bu bağlamda OKB ve iş doyumuna etki eden unsurların daha detaylı bir biçimde saptanabilmesi adına katılımcılarla yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla görüşmeler ve boylamsal çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Sonuç olarak, çalışmamızdan elde edilen bulgular genel olarak değerlendirildiğinde iki temel kuramsal noktaya işaret etmektedir: İlk nokta, bulgularımızın hem saçılma modelini hem de kişisel niteliklerin etkilerine vurgu yapan yaklaşımları desteklemesidir. İkinci nokta ise, saçılma kuramı ve kişisel özellikler yaklaşımlarının birbirine alternatif açıklamalar olmaktan öte, tamamlayıcı bir mekanizma oluşturmalarıdır. Buna göre özellikle eğitim, gelir durumu ve medeni durum gibi özellikler, hem bireylerin dışsal doyum düzeyini arttırmakta hem de bu artış birbiriyle ilişkili olarak iş ve özel yaşamdaki doyumunu arttırmaktadır. Ayrıca OKB gibi kişisel psikopatolojik özelliklerin şiddeti ile iş ve yaşam doyumunu üzerindeki etkisi de bu etkenlere göre farklılaşma göstermektedir.

Kaynakça

- Abay E., Pulular A., Memiş Ç.Ö., Süt N. (2010) Edirne ili merkezindeki lise öğrencilerinde obsesif- kompulsif bozukluğun epidemiyolojisi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 23, 230-37.
- Abbey R.D., Clopton J.R., Humphreys J.D. (2007) Obsessive-compulsive disorder and romantic functioning. *Journal of Clinical Psychology*, 63(12), 1181-1192.
- Adams, G.A., L.A. King ve D.W. King, (1996), Relationships of Job and Family Involvement, Family Social Support, and Work-Family Conflict With Job and Life Satisfaction. *Journal of Applied Psychology*, 81(4), 411-420.
- Altan İ. (2015). *Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezlerinde Çalışan Eğitim Personelinde İş Doyumunun Genel Ruh Sağlığı Düzeyine Etkisinin Branş Çerçevesinde Karşılaştırılması*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Aytan M.E. (2010) *Programı Obsesif Kompulsif Bozukluklarda Denetim Odağı Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Barker, C., Pistrang, N., Shapiro, D. A., & Shaw, I. (1990). Coping and help-seeking in the UK adult population. *British Journal of Clinical Psychology*, 29(3), 271-285.
- Baycan F.A. (1985). *Farklı Gruplarda Çalışan Kişilerde İş Doyumunun Bazı Yönlerinin Analizi*. Boğaziçi Üniversitesi İktisadi Bilimler Fakültesi, Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi. İstanbul.
- Belene E. (2007) *Şizofreni Hastalarında Obsesif - Kompulsif Belirtilerin; Pozitif, Negatif ve Depresif Belirtiler, İlaç Yan Etkileri, İntihar Düşüncesi, Sosyal İşlevsellik ve İçgörü ile İlişkisi*. TC. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Uzmanlık Tezi, İstanbul.
- Berman I., Kalinowski A., Berman S.M., Lengua J., Green A.I. (1995). Obsessive and compulsive symptoms in chronic schizophrenia. *Comprehensive Psychiatry*, 36, 6-10.
- Beşiroğlu L., Uğuz F., Yılmaz E., Ağargün M.Y., Aşkın R., Aydın A. (2008) Obsesif kompulsif bozuklukta psikofarmakolojik tedavinin yaşam kalitesine etkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19, 38-45.

- Bloch M.H., Landeros-Weisenberger A., Sen S., Dombrowski P., Kelmendi B., Coric V., Leckman J.F. (2008) Association of the serotonin transporter polymorphism and obsessive-compulsive disorder: Systematic review." *American Journal of Medical Genetics Part B: Neuropsychiatric Genetics*, 147(6), 850-858.
- Bozkurt Ö., Bozkurt İ. (2008) İş tatminini etkileyen işletme içi faktörlerin eğitim sektörü açısından değerlendirilmesine yönelik bir alan araştırması. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 1-18
- Byerly M., Goodman W., Acholonu W., Bugno R., Rush A.J. (2005) Obsessive-compulsive symptoms in schizophrenia frequency and clinical features. *Schizophrenia Research*, 76, 30-316
- Chow H.P.H. (2005) Life satisfaction among university students in a Canadian prairie city: a multivariate analysis. *Social Indicators Research*, 70, 139-150.
- Costa P., Samuels J., Bagby M., Daffin L., Norton H. (2005) Obsessive compulsive personality disorder: A review. In: *Personality disorders*. Eds: Maj M., Akiskal H.S., Mezzich J.E., Okasha A., Norton, New York, (p.405-439).
- Cürun F., (2001) *Cinsiyetçilik, Cinsiyet Rolü Yöneliminin İlişki Doyumu Üzerine Etkileri*. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Crossman A., Haris P. (2006) Job satisfaction of secondary school teachers. *Educational Management Administration and Leadership*, 34(1), 29-46.
- Çerçi P.A. (2015) *Akademide İstihdam Edilen Araştırma Görevlilerinin Çalışma Koşulları ve Yaşam Memnuniyetlerine Yönelik Bir Çalışma*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Çilli A.S., Kaya N., Bodur S., Özkan İ., Kucur R. (2004) Ev kadınlarında ve çalışan evli kadınlarda psikolojik belirtilerin karşılaştırılması. *Genel Tıp Dergisi*, 14(1), 1-5.
- Demir S. (2010) *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastaneleri Çalışanlarının Tükenmişlik ve İş Doyumu Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Diener E. (2000) Subjective well-being: The science of happiness and a proposal for a national Index. *American Psychologist*, 55(1), 34-43.
- Doron G., Moulding R., Nedeljkovic M., Kyrios M., Mikulincer M. ve Sar-El D. (2012) Adult attachment insecurities are associated with obsessive compulsive disorder. *Psychology and Psychotherapy: Theory, research and practice*, 85, 163-178.
- Erdinç İ. (2018). *Evlilik Çiftlerde, Evlilik Uyumu, Cinsel Yaşam Doyumu ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Erdfelder, E., Faul, F., & Buchner, A. (1996). GPOWER: A general power analysis program. *Behavior research methods, instruments, & computers*, 28(1), 1-11.
- Erol N., Savaşır I. (1988) *Maudsley Obsesif-Kompulsif Soru Listesi*. 24.Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Kongresi Bilimsel Çalışma Kitabı. Ankara, 107-114.
- Fontenelle I.S., Fontenelle L.F., Borges M.C., Prazeres A.M., Rangé B.P., Mendlowicz M.V., Versiani M. (2010) Quality of life and symptom dimensions of patients with obsessive-compulsive disorder. *Psychiatry Research*, 179(2), 198-203.
- Frone, M.R. ve M.L. Cooper (1994). Relationship Between Job And Family Satisfaction: Causal And Noncausal Covariation?. *Journal of Management*, 20(3), 565-579.
- Goodwin R., Koenen K.C., Hellman F., Guardino M., Struening E. (2002) Helpseeking and access to mental health treatment for obsessive-compulsive disorder. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 106, 143-149
- Görgünbaran A. (2008) Yaşlılıkta sosyalizasyon ve yaşam kalitesi. *Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi*, 1(2), 86-97.
- Gündoğar D., Sallan Gül S., Uskun E., Demirci S., Keçeci D. (2007) Üniversite öğrencilerinde yaşam doyumunu yordayan etkenlerin incelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 10, 14-27.
- Hendrick S.S. (1988) A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, 50, 93-98.

- Hendrick S., Hendrick C. (1995) Gender differences and similarities in sex and love. *Personal Relationships*, 2, 55-65.
- Heyman I., Fombonne E., Simmons H., Ford T., Meltzer H., Goodman R. (2003) Prevalence of obsessive-compulsive disorder in the British Nationwide Survey of Child Mental Health. *International Review of Psychiatry*, 178-84.
- Hodgson, R. J., & Rachman, S. (1977). Obsessional-compulsive complaints. *Behaviour research and therapy*, 15(5), 389-395.
- Hwang M.Y., Bermanzohn P.C. (2001) *Şizofreni ve Ektanılı Durumlar, Tanı ve Tedavi*. Yelkovan Yayınları, Ankara.
- Jayakumar C., Jagadheesan K., Verma A.N. (2002) Caregiver's burden: A comparison between obsessive compulsive disorder and schizophrenia. *Indian Journal of Psychiatry*, 44(4), 337-42.
- Judge, T. A., Thoresen, C. J., Bono, J. E., & Patton, G. K. (2001). The job satisfaction–job performance relationship: A qualitative and quantitative review. *Psychological bulletin*, 127(3), 376
- Karadağ N. (2013) *Tükenmişlik ve İş Doyumu* (Kırklareli Devlet Hastanesi Hemşireler Örneği. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Karasar N. (2002) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti., Ankara.
- Kıvırcık B.B., Alptekin K., Akvardar Y., Kitiş A. (2005) Obsesif kompulsif bozuklukta yaşam kalitesi: Bilişsel işlevler ve klinik bulgular ile ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 13-19.
- Kim J.H., Jang S. (2016) The relationship between job stress, job satisfaction, and the Symptom Checklist-90-Revision (SCL-90-R) in Marine Officers on Board. *Journal Preventive Medicine and Public Health*, 49(6), 376-385.
- Koran L.M. (2000) Quality of life in obsessive compulsive disorder. *Psychiatric Clinics of North America*, 23(3), 509-517.
- Korkmaz I.Z. (2012). *Obsesif Kompulsif Bozukluklu Hastaların Bilişsel İşlevlerindeki Olası Bozuklukların Yaşam Kalitesi İle İlişkisi*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Tıptas Uzmanlık Tezi.
- Köroğlu Ö. (2012) İçsel ve dışsal iş doyum düzeyleri ile genel iş doyum düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi: Turist rehberleri üzerinde bir araştırma. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 13(2), 275–289.
- Kumar V., Sharma Y. (2012). Marital Adjustment in Relation to Jop Status and Emotional İntelligence. *Scholarly Research Journal for Interdisciplinary Studies*, 1(2), 213-217.
- Leon A.C., Porera L., Weismann M.M. (1995) Social costs of anxiety disorders. *British Journal of Psychiatry*, 166(27), 19-22.
- Lewinsohn, P. M., Redner, J., & Seeley, J. R. (1991). The relationship between life satisfaction and psychosocial variables: New perspectives. *Subjective well-being: An interdisciplinary perspective*, 21, 141-169.
- Liu X., Jiang D., Li B., Lu Y., Mao Z. (2018) Somatization, obsessive-compulsive symptoms, and job satisfaction of the prison medical workers in Jiangxi, China. *Psychological Research and Behavioral Management*, 20(11),249-257
- Lysaker P.H., Whitney K.A., Davis L.W. (2006) Obsessive-compulsive and negative symptoms in schizophrenia associations with coping preference and hope. *Psychiatry Research*, 141(3),253-259.
- Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Cultural variation in the self-concept. In *The self: Interdisciplinary approaches* (pp. 18-48). New York, NY: Springer New York.
- Masellis M., Rector N.A., Richter M.A. (2003) Quality of life in OCD: differential impact of obsessions, compulsions, and depression comorbidity. *The Canadian Journal of Psychiatry*, 48(2),72-77.
- Nal M., Nal B. (2018) Sağlık çalışanlarının iş doyumları düzeylerinin incelenmesi: Bir kamu hastanesi örneği. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 131-140.

- Nechmad A., Ratzoni G., Poyurovsky M. (2003) Obsessive compulsive disorder in adolescent schizophrenia patients. *American Journal of Psychiatry*, 160(5),1002-1004.
- Özdemir, Ö., Tükel, R., Türksoy N., Üçok A. (2000) Şizofreninin eşlik ettiği obsesif kompulsif bozuklukta klinik özellikler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 169-178
- Özgür G., Babacan-Gümüş A., Durdu B. (2010) Evde ve yurttan kalan üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1, 25-32
- Özsoylar G., Sayın A., Candansayar S. (2008). Panik bozukluğu ve obsesif kompulsif bozukluk hastalarının yeme tutumları açısından karşılaştırılması. *Klinik Psikiyatri*, 11, 17-24
- Usta H., Sağlam E., Şen, S., Aygin D., Sert H. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin yeme tutumları ve obsesif-kompulsif belirtileri. *HSP*, 2(2), 187-197.
- Uşen Ş.,& Delen M. (2011) Eğitimli kadınların çalışma hayatına ilişkin tercihleri: İstanbul Örneği. *Kamu İş.* 11(4), 127-182.
- Uzel A. (2015) *Evlilik İlişkisi İçerisinde Çiftler Arasında Cinsel Doyumun, Evlilik Uyumu ve Benlik Saygısı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Paolini L., Yanez A. P., Kelly W.E. (2006) An examination of worry and life satisfaction among college students. *Individual Differences Research*, 4(5), 331-339.
- Pauls D.L., Alsobrook J.P., Goodman W. (1995) A family study of obsessive-compulsive disorder. *American Journal of Psychiatry*, 125, 76-84.
- Peterson C.L. (2003) *Work Stres*. Beywood Publishing Company, Newyork.
- Poyurovsky M., Fuchs C., Faragian S. (2006) Preferential aggregation of obsessivecompulsive spectrum disorder in schizophrenia patients with obsessive- compulsive disorder. *Canadian Journal of Psychiatry*, 51(12), 746-754
- Piyal B., Çelen Ü., Şahin N. (2000) Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesinde çalışanların iş doyumu. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 53(4), 241-50.
- Rapoport J.L. (1990) The waking nightmare: an overview of obsessive compulsive disorder. *Journal of Clinical Psychiatry*, 51, 25-38.
- Regier D.A., Narrow W.E., Rae D.S. (1990) The epidemiology of anxiety disorders: the Epidemiologic Catchment Area (ECA) experience. *Journal of Psychiatry Research*, 24(2), 3-14.
- Remmerswaal K.C.P., Batelaan N.M., Smit J.H., van Oppen P., van Balkom A.J.L.M. (2016) Quality of life and relationship satisfaction of patients with obsessive compulsive disorder. *Journal of Obsessive-Compulsive and Related Disorders*, 11, 56-62.
- Roberts R E., Lewinsohn P.M., Seeley J.R. (1991) Screening for adolescent depression: A comparison of depression scales. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 30(1), 58-66.
- Saphiro D. (2017). *Nevrotik Tarzlar*. Çeviren: Layikel Ş., İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Sevimli F., İşcan Ö.F. (2005) Bireysel ve iş ortamına ait etkenler açısından iş doyumu. *Ege Academic Review*, 5(1), 55-64.
- Sonakın, C. (2010). *Hemşirelerin iş doyumları ile çalıştıkları kurumların etik iklimi arasındaki ilişki* (Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi (Türkiye).
- Steketee G.(1997) Disability and family Burden in Obsessive –Compulsive Disorder. *Canadian Journal of Psychiatry*, 42, 919-928
- Şafak Y., Karadere M.E., Özdel K., Özcan T., Türkçapar M.H., Kuru E., Yücen B. (2014) Obsesif Kompulsif Bozuklukta Bilişsel Davranışçı Grup Psikoterapisinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(4), 225-33

- Şahal E. (2005) *Akademik Örgütlerde Örgüt Kültürü ve İş Tatmini*. Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Antalya.
- Şahin İ. (2013) Öğretmenlerin iş doyumunu düzeyleri. *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 142-167.
- Sezer Ö. (2005) Kadınların uyum düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 87-101
- Starcevic, V., Berle, D., Brakoulias, V., Sammut, P., Moses, K., Milicevic, D., & Hannan, A. (2012). Interpersonal reassurance seeking in obsessive-compulsive disorder and its relationship with checking compulsions. *Psychiatry Research*, 200(3), 560-567.
- Sun H. Ö. (2002). *İş Doyumu Üzerine Bir Araştırma*. TC Merkez Bankası Banknot Matbaası Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Tezer E. (1992). Evlilik ve iş doyumunu ilişkisi: İkili Çatışmalar ve bazı demografik değişkenlerin rolü. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(1), 1-8.
- Thompson-Hollands J., Edson A., Tompson M.C., Comerb J.S. (2014) Family involvement in the psychological treatment of obsessive-compulsive disorder: A metaanalysis. *Journal of Family Psychology*, 28(3), 287-98.
- Topgül, S. (2016) İş ve aile yaşamı dengesi(zliğı) nin kadın çalışanlar üzerindeki etkileri. *Yönetim ve Ekonomi*, 23(1), 217-29
- Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK). (2019). <https://data.tuik.gov.tr>
- Tuzgöl-Dost M. (2010) Güney Afrika ve Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre öznel iyi oluş ve yaşam doyumlarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(158), 75-89.
- Veale D., Wilson R. (2005) *Obsesif Kompulsif Bozukluk*. Çeviren: Yener N., Kuraldı, İstanbul.
- Waters T.L., Barrett P.M. (2000) The role of the family in child-hood obsessive-compulsive disorder. *Clinical Child and Family Psychological Review*, 3(3), 173-84.
- Zabun I.K. (2012) *Obsesif Kompulsif Bozukluklu Hastaların Bilişsel İşlevlerindeki Olası Bozuklukların Yaşam Kalitesi İle İlişkisi*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıpta Uzmanlık Tezi, Samsun.
- Zhu, Y. (2013). A review of job satisfaction. *Asian Social Science*, 9(1), 293-298.